

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ДИТЯЧИХ МУЛЬТФІЛЬМІВ

У даній статті розкрито зміст поняття «дитячий мультфільм», розглянуто основи перекладацької техніки, що застосовуються у ході їх перекладу на українську мову.

Ключові слова: дитячий мультфільм, переклад, анімаційний жанр.

This article reveals the meaning of the concept of children's cartoon, considers the basic translation techniques, applied while translating them into Ukrainian.

Key words: children's cartoon, translation, animation genre.

Дитяча література є важливим засобом розвитку та виховання молодого покоління: вона сприяє формуванню мовлення дитини, допомагає оволодіти рідною мовою. Дитяча література знайомить дитину з навколишнім світом і водночас вчить її правильно висловлювати свої думки. Враховуючи особливості розвитку та сприйняття дітей, мова дитячої літератури як основи анімаційного жанру повинна бути простою, зрозумілою і водночас вона повинна мати особливу виразність, образність та естетичність. Відмінною рисою анімації порівняно з літературним твором є наявність візуального ряду, за допомогою якого аніматор заповнює деякі прогалини у сприйнятті дітей. Полісеміотичність анімаційного жанру повністю виправдана специфікою дитячого сприйняття, пізнавального та мовного розвитку дитини, описаною у різноманітних психологічних та психолінгвістичних дослідженнях.

Актуальність дослідження незаперечна, оскільки анімаційний фільм, як і жанр кіно взагалі, – це нове мистецтво: перша примітивна анімація з'явилася у ХІХ столітті, але становлення самого жанру можна віднести лише до ХХ століття. Дослідження перекладу та формування таких понять, як аудіовізуальний переклад, з'явилися буквально в останні десятиліття і навіть роки. Крім того, іноземна, насамперед західна, продукція займає значну частку на українському відеоринку. При перекладі дитячого мультфільму для дубляжу всі труднощі, що виникли, можна розділити на дві категорії: труднощі, властиві будь-якому тексту на різних мовних рівнях – фонематичному, морфемному, лексичному, синтаксичному та лінгвокультурному, які також можуть виникнути через обраний тип перекладу; а також труднощі, що виникають виключно з перекладу для дубляжу, особливо це стосується комічного ефекту. Цю тему досліджували І. Арбекова, В. Борисов, Є. Дубенець, Б. Гончаров, Т. Козакова, В. Комісаров, І. Потапов, І. Рекер та інші.

Потреба в перекладі завжди виникає у зв'язку зі специфікою та характеристиками діяльності суб'єктів, у межах яких переклад повинен виступати як інструмент для передачі цієї діяльності з джерела на мову перекладу. Переклад невіддільний від розуміння та передачі змісту, а іноді навіть форми мовних одиниць. Результат і процес перекладу включають деякі аспекти вихідної мови та цільової мови. Це морфологія (словотворення та словоформи), лексика (слова, фразеологізми, моти), синтаксис (засоби зв'язку та структура синтаксем), стилістика (специфіка стилів мовлення, тропи тощо).

Переклад як поняття має полісемантичну природу: він може передбачати процес передачі значення слова, групи слів або речення/тексту з однієї мови на іншу, а також результат передачі.

В основі будь-якої перекладацької діяльності лежить використання трансформаційних перетворень [2, с.1 40]. У даний час перекладознавство активно розвивається, вирішуючи складні проблеми, як теоретичні, так і методологічні. Основним принципом традиційної теорії перекладу є теза про те, що особа, яка володіє іноземною мовою, вже готова до перекладу. Таким чином, перекладач виступає переважно як

«передавач», який відкрив доступ до семантики іншої мови, закріпивши інваріантні відносини між вихідним та цільовим текстами [3, с. 43].

Стратегія перекладу включає обидві складові суспільного виробництва та відтворення, і це створення спільного соціального простору. У соціології стратегію перекладу називають «зрозумілою», оскільки вона враховує інтереси, позиції та установки всіх учасників соціальної взаємодії. У цьому сенсі ця стратегія є не як фіксованим планом, а як постійним узгодженням різних позицій та думок.

Узагальнення дозволяє нейтралізувати інформаційне переваження тексту, адаптувати його до розмовного стилю. Наприклад:

We have 14 missing mammal cases. [4] – У нас в розшуку маса зниклих безвісти.

Числівник «14» замінено іменником «маса», що полегшує сприйняття інформації україномовним реципієнтом. Перекладач також вдається до техніки узагальнення в наступному реченні:

He's a sweet little otter [4] – Ця нешкідлива тваринка.

Іменник «видра» замінено на лексичну одиницю з більш широким значенням «тварина». Видра, яка є представником загону хижаків, зазвичай не асоціюється українськими глядачами з чимось безпорадним і нешкідливим. Перш за все, це хижак, який виживає за рахунок інших тварин. Використання узагальнення допомагає уникнути можливої двозначності фрази, адаптувати репліку для сприйняття україномовного реципієнта:

There are traffic cameras everywhere. [4] – Дивись, всюди стоять камери спостереження.

Дієслово із загальним значенням «*to be*» конкретизується в українському перекладі дієсловом «стояти», що повністю відповідає нормам лексичної сумісності цільової мови.

Наведемо інший приклад використання узагальнення та конкретизації в рамках одного складного речення:

Point is, I did not know it was your car, and I certainly did not know about your daughter's wedding. [4] – Повірте, я і не знав, що це Ваш лімузин. І, тим більше, не знав про Ваше сімейне свято.

Іменник «*car*», що означає «автомобіль», замінюється словом з більш вузьким предметно-логічним значенням «лімузин». У другій частині речення, навпаки, застосовується узагальнення: словосполучення «весілля дочки» передається як «сімейне свято». Слова про «весілля дочки» з вуст Ніка Уайльда, який не тільки особисто не знає спадкоємиці містера Біга, але й зумів роздратувати кримінальних мафіозі, здаються знайомими та недоречними в нинішній ситуації. Тому фраза «сімейне свято», нейтральна і цілком відповідна контексту, звучить більш природно з вуст героя. Саме за допомогою узагальнення перекладачу вдається досягти бажаного комунікативного ефекту, вирішуючи при цьому ряд проблем перекладу.

У перекладі наступного речення також було використано прийом узагальнення:

Polar bear fur is everywhere. [4] – Всюди ведмежа шерсть.

Фраза в атрибутивній функції «*polar bear*» замінена одиницею з більш широким значенням «ведмежа». Перекладач вирішує не зосереджуватись на оригінальній концепції виду, замінюючи її загальною. Використання узагальнення дозволяє уникнути смислового переваження сегмента мовлення, полегшити його сприйняття телеглядачами. Щоб зберегти колорит та унікальність «Зоотопії», її мешканців, перекладач звертається до таких лексичних трансформацій, як транскрипція та транслітерація. Основним методом перекладу є транскрипція із збереженням деяких елементів транслітерації. Розглянемо наступні приклади перекладу для адміністративних районів Зоотопії (*Tundra Town* – Тундра Таун, *Sahara City* – Сахара Сіті), імена головних героїв та інших персонажів (*Judy Hopps* – Джуді Хоппс, *Nick Wilde* – Нік Увайлд, *Gazelle* – Газелле).

Використання буквального перекладу виправдано тим, що в англійській та українській мовах існують паралельні синтаксичні структури. Це дозволяє забезпечити еквівалентність перекладу. Досить часто перекладач також вдається до поєднання речень:

Sir, I do not want to be a meter maid ... I wanna be a real cop. [4] – Сер, я хочу не штрафувати машини, а займатися нормальною справою.

Синтаксична структура оригіналу, представлена двома простими реченнями, перекладається в одне складне речення при перекладі. Це перетворення дозволяє підкреслити протилежність, властиву оригіналу, зосередитися на тому, що головна героїня хоче змінити свій рід діяльності, зробити щось більш важливе і корисне для суспільства.

Пізнавальні характеристики дитячої аудиторії, для якої створюються анімаційні фільми, визначають як дуже чітку відеопослідовність анімаційного фільму, так і мовні особливості тексту фільму. Дискурсивний підхід до вивчення мови мультфільму виявляє його лінгвокультурну специфіку та наявність певних культурних реалій, закодованих на різних семіотичних рівнях його репрезентації. Додаткове співвідношення вербальної та зображувальної частин анімаційного твору є важливою характерною ознакою дискурсу мультфільму і видається найбільш успішним з точки зору розуміння сенсу повідомлення, закладеного авторами. Анімація, являючись особливим комунікативним і соціальним явищем, здатна не тільки передати дитині елементарні знання про навколишній світ, а й спроектувати у її свідомість національно-специфічні образи різних культур.

Отже, проаналізувавши специфіку анімаційного жанру, можна зробити висновок про те, у мовленні персонажів мультфільмів переважають прості речення, реалізовані в діалогах, що відповідає специфіці віку цільової аудиторії: ситуативності мовлення дітей та його діалогічній спрямованості. У перекладах мультфільмів з англійської на українську мову перекладачі використовують широкий спектр перекладацьких технік (наприклад, конкретизацію, узагальнення, транслітерацію та транскрипцію) з метою досягнення бажаного прагматичного ефекту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Alefirenko N. Poetic Energy of a Word. *Synergetics of Language, Cognition and Culture*. Moscow : 2002. 394 p.
3. Wetherell M. *Discourse and Psychology: Beyond and Behavior*. London, 2010. 320 p.
4. Zootopia. URL: <https://fenglish.ru/movie/zootopia/>

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Зуброва О.А.